

SCOTT STAMBACH

*Ivan Iszajenko
láthatatlan élete*

EURÓPA
KÖNYVKIADÓ
BUDAPEST, 2017

II

Spektrofóbia

Tizenhét éves vagyok, jobbára fiú, és egy mutáns gyerekeket gondozó intézetben élek. A kórház nevét – Súlyosan Beteg Gyermek Maziri Kórháza – először a Társalgóban összevissza heverő dokumentumokon pillantottam meg, de a térképen nem tudnám megmutatni, hol vagyunk. Csak azt tudom, hogy valahol Belarusz déli részén, egy városban, amelyet valószínűleg Mazirnak hívnak.

A szüleimet nem ismerem, de úgy tudom, hogy amikor kibújtam anyám alfeléből, ő csak egy pillantást ve-

tett az irtózatra, amely addig benne nevelkedett, és le is tett a legközelebbi templom küszöbére abbéli félelmében, hogy ő is áldozatul esett a szovjet átoknak, amiről olyan sokat hallott a rádióban. Éppenséggel ugyanez az átok okozott időnként robbanást a lovak pajzsmirigyében, és még Gorbacsovénál is súlyosabb kopaszodást a kelet-európai növényvilágban.

És speciel förtelmes látványt nyújtok, ebből adódóan bénító fóbiám alakult ki minden tükröződő felülettől (és minden mástól, ami emlékeztet arra, milyen a külsőm). A történetem miatt azonban bátran szembenézek a tényekkel, és leírom, milyen lapokat osztott nekem a természet. A testem rémségesen hiányos. Csak fél karom van (a bal), annak végén sincs elég ujj a kezemen (összesen három: a hüvelykujj és még kettő). A többi végtagom rövid, aszimmetrikus csonk, amelyek fantasztikus küzdeni akarással mozognak. A bőröm majdnem teljesen átlátszó, áttetszik rajta kihasználatlan ereim bonyolult hálózata. Arcom izomzata és az agyam közötti kapcsolat igen gyenge csupán, ebből adódóan petyhüdtlen, lazán lóg a hús a csontomról, ezért úgy nézek ki, mint egy idióta, különösen beszéd közben. Az összes nyomorom közül ez az egyetlen, amely előnyömmé vált, mert segít kómát szimulálnom, ami jól jön, ha nem akarom, hogy az orvosok vagy a többi beteg zavarjon, amikor nem érdekel mindaz, ami körülöttem zajlik (azaz a történések java része). Általában inkább távozom a pokoli világból elmém kissé tűrhetőbb poklába. Ott legalább fantáziálhatok azokról, akiknek az életét szívesebben éltem volna: Leonidas királyról, a dalai lámáról, Miles

Davisről, Oskar Schindlerről, Wilt Chamberlainről, az asztrofizikus Carl Saganról, Larry Flynről (a kerekesszék előtti), minden oroszról, aki valaha könyvet írt, meg Konfuciuszról, hogy csak néhányat említsek.

III

A nap, amikor feleszméltem

Keveseknek adatik meg az a luxus, hogy pontosan be tudják azonosítani az első emléküket. Ezt onnan tudom, hogy megkérdeztem Natalja nővért, Ridicket és a tizenegyedik pszichológusomat, Dubov doktort, és egyikük sem emlékezett rá. Az én első élményem viszont tiszta: egy gyors pofontól eszméltem fel, amelytől legalább egy fogam a szoba túlsó végébe repült, nem is találtam meg. Négyéves voltam ekkor, úgyhogy szerencsére nőtt helyette másik. Előtte nem volt semmi. Még feketeség sem. Csak semmi. A semmi és a feketeség nem ugyanaz. A legtöbben nem értik ezt. De én speciel jobban szeretem a semmit a feketeségnél.

– Vedd be, Ivan! Azonnal vedd be! – üvöltötte, és úgy szorította az arcomat, hogy a szám kipattant, mint egy origami tátika. Beledobott néhány fehér, szovjet utasításra felírt tablettát, amelyeket én visszaköptem a képebe.

– Ivan, te *huj morzsovij!*¹ Vedd be a gyógyszeredet!

Úgy tűnik, már akkor nyűg voltam mindenkinek, amikor még nem is voltam elég idős ahhoz, hogy szándékosan nehezítsem meg mások életét. Nem emlékszem, milyen tablettákat akartak lenyomni a torkomon, sem arra, miért ellenkeztem (elvégre ez az első emlékem). Csak a nővér arcára emlékszem, amely sok mindent tükrözött.

Azt, hogy „utálok menstruálni”.

Azt, hogy „más dolgokat is utálok, de nem tudok különbséget tenni közted és azok között, amiket nagyon utálok”.

Azt, hogy „mi a *picsát* jelent ez az egész?”.

Azt, hogy „én nem ilyenek születtem”.

Meg egy csomó más mindent is, de nyilván érted, mire akarok kilyukadni.

Gyűlöltem azt a nővért. Én azt gondolom, hogy aki nek minden testrésze megvan, és jó helyen van, annak nem volna szabad ilyeneket gondolnia. Mielőtt megtudtam volna, hogy hívják (én a *csornijpuh* vagyis *feketeször* nevet adtam neki a felső ajkán éktelenkedő szőrös anyajegy miatt), az egyik cigarettaszünetben leest a kórház tetejéről egy hurrikánszerű viharban, és szörnyethalt.

¹ Rozmárfütykös.

A falakon kívüli világról elsősorban a társalgóban álló ősrégi fekete-fehér tévén villódzó képekből értesülök. De amikor nem tévézek, vagy nem az intézet rácsos ablakain bámulok kifelé, akkor az a kedvenc időtöltésem, hogy katatóniát színlelek, és belehallgatok a nővérek és orvosok között folyó beszélgetésekbe. A tettetett öntudatlan állapot öncenzúrárt nélkülöző, hosszas beszélgetésekre indítja a felnőtteket; én pedig csak így tudok valós hírekhez és információkhoz jutni. Mert amit nekünk vagy a fülünk hallatára mondanak, az vagy értelmetlen gügyögés, vagy hazugság, amelynek egyetlen célja, hogy a valóságosnál jobbnak tüntessék fel a helyzetet. A világom kicsi, én azonban képes vagyok a megfigyeléseimet némi fantáziával vegyítve ellenállhatatlan történeteket kitalálni saját magam főszereplésével. Eljátszom bármit a hőstől az antihősig, de a fantáziámban soha nem kívülálló megfigyelő vagyok, hiszen a valóságban azzal kell beélnem minden nap minden percében. Szeretem a szabadságot; régen megtanultam már, hogy ami a fejemben zajlik, az nem jár következményekkel.

Natalja nővér hamar rájött, hogy csak színlelem a kómát, és ezt az egyéniségére tökéletesen jellemző szelíd-séggel adta tudtomra. A szemem elé tett egy fényképet egy híres (és anyaszült meztelen) belarusz színésznőről.

– Csinos lány, igaz, Ivan? – kérdezte csipkelődve.
– Szép meztelenül, ugye?

Aztán amikor már a figyelmemet teljesen lekötötte a kép, amikor tehetetlenül kanos, kamasz, szextől megfosztott lényem minden porcikájával arra figyeltem, ő hirtelen elrántotta előlem. A szemem meg kéjszóvaran követte a képet, és ezzel le is buktam. Natalja nővérnek azonban nem kellett magyarázkodnom, tökéletesen megértette az indítékaimat. Úgyhogy nem megszégyenített, ahogy a többi nővér tette volna, hanem leült velem beszélgetni, és kifaggatott arról, mi érdekel. Amikor azt feleltem, semmi, izgatottan gesztikulálva távozott. Másnap Bulgakov *A Mester és Margarita*-ja egy kopott példányával tért vissza. Három nap alatt végeztem vele, és kértem a következőt. Natalja nővér azóta sorra járja a könyvtárakat és az antikváriumokat, hogy szállítani tudja nekem az olvasnivalót. Amikor beteg vagyok, vagy túlságosan sok gyógyszert kapok, és nem tudok olvasni, ő mesél nekem, ezoterikus történeteket a tollundi férfi tűzeglápjáról, a Szent Orsolya-bazilika csontjairól vagy éppen Kleopátra csábítási praktikáiról. Egyszer megkérdeztem tőle, honnan tud ilyen sok mindent, amikor szinte ugyanúgy be van zárva az intézetbe, mint én.

– Csak pár fejezet választ el a doktori címtől, Ivan – felelte. – De az egyetem még a kórháznál is magányosabb.

Natalja nővér egy nap óvatosan felvetette, hogy próbáljam meg leírni mindazt, ami színlelt kómáim alatt a fejemben zajlik. Szerinte ez akár egyfajta terápiával is felérhet.

– Hol jársz, amikor itt hagyod a kórházat, és kóborolsz a fejedben? – kérdezte.

Féloldalasan elmosolyodtam, másfélszer megráztam a fejemet, és elfordítottam róla a tekintetemet.

– Néha látom a történeteket a szemedben – folytatta. – Le kellene írnod ezeket.

Elhallgatott, majd némi szünet után vigyorogva hozzátette:

– Ha ugyanolyan pimasz modorban írsz, ahogyan a nővérekkel beszélsz, akkor két év múlva te leszel a világ legkevésbé ismert Nobel-díjasa.

– A történeteim csak rám tartoznak – feleltem.

– Most ezt mondod.

Aztán elmosolyodott, és amikor mosolyog, tudom, hogy tudja, hogy mindketten tudjuk.

A következő néhány év során egyszer-kétszer minden héten előhozakodott ezzel a témával. Mint mindig, ezúttal is igaza volt. Nem is tudom, tévedett-e Natalja nővér valaha valamiben.

– Tudod, hogyan világosodott meg Buddha? – kérdezte tőlem egyik nap.

– Nem hiszek a megvilágosodásban.

– Tökéletes, Ivan. Buddha sem szeretné, ha hinnél a megvilágosodásban.

– Maga nem ortodox hitű?

– Buddha jobb kereszténnyé tesz.

– Szóval hogyan?

– Mit hogyan?

– Hogyan világosodott meg?

– Ült a Bódhifa alatt, és megfogadta, hogy addig nem mozdul, amíg megoldást nem talál az ember szenvedésének talányára.

Mostanában feltűnően hasonlítok arra a Bódhifa alatt ücsörgő Buddhára.

Az idő 1 óra 55 perc.

Két órája írok.

December harmadika van.

A 2005. évben.

Lehunytam a szememet, és három napja először elaludtam.

De csak három percre.

Téged láttalak, Polina.

De a három nappal ezelőtti lényedet,

Nem a három hónappal ezelőttit.

